

Olsztyn, dnia 18 marca 2022 r.

dr hab. Paweł Romaniuk
Katedra Prawa Administracyjnego
i Nauk o Bezpieczeństwie
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

**Recenzja dorobku naukowego Pana dra Lecha Józefa Żukowskiego,
w tym monografii naukowej pt. „*Ochrona zdrowia psychicznego
w prawie administracyjnym*”, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa
2021, ss. 393 oraz pozostałego dorobku i aktywności naukowej**

Uwagi ogólne

Niniejszą recenzję przedkładam w związku z wykonaniem Uchwały Nr 184.I/2022 Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 19 stycznia 2022 r., wyznaczającej mnie na recenzenta w komisji habilitacyjnej, powołanej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego, w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu doktorowi Lechowi Józefowi Żukowskiemu w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych, przekazanej pismem Dyrektora Instytutu Nauk Prawnych z dnia 19 stycznia 2022 r., Nr WPiP-5/2022.

W związku z powyższym, po zapoznaniu się z przedłożoną monografią naukową oraz pozostałym dorobkiem naukowym i aktywnością naukową stwierdzam, że **dorobek naukowy Habilitanta Pana dra Lecha Józefa Żukowskiego, w tym rozprawa habilitacyjna pt. „*Ochrona zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym*” oraz całokształt jego dorobku i aktywności naukowej, spełniają określone w art. 219 ust. 1 pkt 1, pkt 2 lit. a oraz pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 574) przesłanki ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych.**

Przedmiot i kryteria recenzji

Zgodnie z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne (przy czym powyższe osiągnięcie w myśl art. 219 ust. 2 przytoczonej ustawy, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego); 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Kierując się powyższymi wymaganiami ustawowymi przedstawiam 1. Prezentację osoby Habilitanta, 2. Ocenę osiągnięcia naukowego, stanowiącego wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny nauk prawnych, 3. Ocenę pozostałego dorobku i aktywności naukowej oraz 4. Podsumowanie oceny dorobku Habilitanta i konkluzja.

1. Prezentacja osoby Habilitanta

Pan dr Lech Józef Żukowski w 2009 r. ukończył studia na Kierunku Prawo na Uniwersytecie Rzeszowskim. W tym samym roku został absolwentem Wydziału Psychologii na jednolitych studiach magisterskich z zakresu psychologii w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. W roku 2012 zdał egzamin językowy Cambridge, a tym samym uzyskał Certificate in Advanced English. Stopień naukowy doktora nauk prawnych Habilitant uzyskał w 2015 r. na podstawie pracy doktorskiej pt. „*Społeczna skuteczność prawa administracyjnego*”, przyjętej Uchwałą z dnia 2 lipca 2015 r. Rady Zamiejscowego Wydziału Prawa i Administracji w Rzeszowie. Promotorem w przewodzie doktorskim był Pan prof. Zbigniew Czarnik, zaś Recenzentami w przewodzie doktorskim byli Pan prof. Zbigniew

Kmieciak oraz Pan prof. Marian Zdyb. Habilitant ukończył też kursy i studia podyplomowe, wskazane w autoreferacie (2015 - Ivey Business School - Western University Canada - kurs dla trenerów Train the Trainer Program; 2017 - Uniwersytet Jagielloński w Krakowie - ukończone studia podyplomowe z zakresu podstawowych problemów psychoterapii; 2019 - Uniwersytet Jagielloński w Krakowie - ukończone studia podyplomowe z zakresu szczegółowych problemów psychoterapii).

Zgodnie z deklaracją, Habilitant od 2011 r. jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji w WSPiA Rzeszowskiej Szkole Wyższej. Można zatem stwierdzić, że jest on doświadczonym pracownikiem naukowo-dydaktycznym, którego badania naukowe i dydaktyczne opierają się na gruncie nauki prawa administracyjnego, prawa samorządu terytorialnego, teorii prawa, nauki o administracji oraz zarządzania publicznego, komunikacji czy psychologii.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Osiągnięciem naukowym wskazanym przez Pana dra Lecha Józefa Żukowskiego, jako materiału podlegającemu ocenie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* - jest monografia naukowa pt. „**Ochrona zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym**”, Warszawa 2021, ss. 393, wydana nakładem Wydawnictwa C.H. Beck. Wydawnictwo to zostało ujęte w wykazie wydawnictw, publikujących recenzowane monografie naukowe, zawartym w Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2020 r. Tym samym można stwierdzić, że warunek miejsca publikacji, wynikający z zapisów art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* - został w tym przypadku spełniony.

2.1 Temat i tytuł pracy

Wybrany przez Habilitanta temat monografii jest niezwykle interesujący i trafny, gdyż Autor postanowił poddać polemice, ale również i częściowej krytyce, regulacje prawne, obejmujące jakże ważne dziś aspekty ochrony zdrowia psychicznego, ujęte w prawie administracyjnym. Połączył ze sobą dwie kluczowe kategorie prawne: zdrowie psychiczne i prawo administracyjne. Połączenie to, w mojej ocenie, jest dość odważne i Autor w swojej pracy próbuje odnaleźć, i czyni to dość skutecznie, założenia zdrowia psychicznego w nauce prawa administracyjnego. Na uwagę zasługuje fakt, że w recenzowanej monografii Habilitant

w sposób prawidłowy poruszył zagadnienia ochrony zdrowia psychicznego, które odnaleźć można w różnych przepisach administracyjnoprawnych, realizowanych przez instytucje publiczne. Podjęte przez Autora w pracy zagadnienie, dotychczas było ujmowane w literaturze przedmiotu jedynie w opracowaniach cząstkowych a recenzowana monografia naukowa stanowi udaną próbę wypełnienia luki publikacyjnej w ujęciu kompleksowym.

Tytuł monografii pt. „*Ochrona zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym*” odpowiada treści pracy, zaś jego sformułowanie wyznacza zakres zainteresowań naukowych Pana dra Lecha Józefa Żukowskiego i wskazuje w mojej ocenie, na jednolitość i spójność zagadnienia, będącego przedmiotem recenzowanej publikacji.

2.2. Struktura, metodologii i merytoryczne walory pracy

Recenzowana monografia naukowa stanowi kompozycję zwartą. Praca składa się z wykazu skrótów, bibliografii, źródeł prawa, wykazu orzeczeń, wstępu, sześciu rozdziałów, wniosków i indeksu rzeczowego. Poszczególne części monografii mają charakter wynikowy, co powoduje czytelność i zrozumienie treści w nich przedstawianych. Rozdziały są przejrzyste, czytelne oraz właściwie udokumentowane, oparte na aktualnym piśmiennictwie. Analizując układ książki, jej budowę, podział treści, należy stwierdzić, iż poczynione wysiłki Habilitanta są odpowiednie, zaś cała monografia jest przemyślana a poszczególne rozdziały są ze sobą tematycznie właściwie powiązane. Zatem ocena merytoryczna zawartości pracy jest pozytywna. Na tę ocenę bez wątpienia wpływa treść poszczególnych rozdziałów, które tworzą właściwą i spójną harmonię. Szczegółowa ocena poszczególnych części pracy zostanie opisana w kolejnej części recenzji.

Należy także zauważyć, iż materiał źródłowy jest obszerny, zróżnicowany i prawidłowo dobrany z punktu widzenia celu badawczego. Sama bibliografia opracowania obejmuje blisko 300 pozycji literatury naukowej (XV-XVIII). Tak szeroki zakres przywołanej literatury wraz z prawidłowym jej wykorzystaniem w treści bez wątpienia jest wartością dodaną ocenianej monografii naukowej. Ta pozytywna ocena nie wyklucza jednak sformułowania pewnych uwag krytycznych. Uznaję za dość umiarkowane, pod względem ilościowym i merytorycznym, wykorzystane w pracy publikacje obcojęzyczne. Prawne zagadnienia zdrowia psychicznego mają swoje odzwierciedlenie w naukach państw europejskich i dostrzegam, że Habilitant mógłby w swojej monografii naukowej wykorzystać, choć w minimalnym zakresie, metodę komparatystyczną, co zapewne ubarwiłoby recenzowaną pracę o walory porównawcze.

Treści recenzowanej monografii naukowej oraz strukturze poszczególnych rozdziałów pracy, zgodnie z ustaleniem Autora, przyświeca założenie, że w normach prawa administracyjnego ujęte są główne mechanizmy ochrony zdrowia psychicznego (s. XLIII). Wykazano przy tym, że ochrona zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym, może odbywać się na dwóch płaszczyznach. Pierwsza płaszczyzna przybliża prawo ochrony zdrowia psychicznego do poziomu prewencyjnego, gdzie zdrowie psychiczne jest wartością szczególnie chronioną. Druga płaszczyzna skupiona jest na uwypukleniu praw do ochrony osób z zaburzeniami psychicznymi. Granice tych praw, wskazane przez Habilitanta, są możliwe do wyodrębnienia. Zatem w celu weryfikacji założonej tezy, Habilitant wybrał metodologię prawną-dogmatyczną oraz poddał analizie dorobek doktryny oraz teksty aktów normatywnych, wyodrębnił źródła prawa administracyjnego i oparł swoje oceny na bogatym orzecznictwie administracyjnym.

Wydaje się jednak zasadnym, że na etapie procedowania o stopień naukowy doktora habilitowanego, w pracy stanowiącej monografię wiodącą, należałoby zastosować także inne metody badawcze, co bez wątplenia dawałoby asumpt do przypisania Habilitantowi cech badacza dociekliwego. Czuję zatem jednak pewien niedosyt. W pracy zabrakło mi wskazania szerokiej prezentacji założeń metodologicznych. Co prawda, Autor we wstępie pracy dokonał oceny stanu wiedzy w poruszonym temacie oraz wskazał cel podjętego wysiłku badawczego, jednak nie dostrzegam jednoznacznie postawionych hipotez badawczych czy choćby pytań roboczych, nakierunkowujących czytelnika na weryfikację analizowanych zagadnień.

Ze względu na specyfikę tematyczną podjętą przez Autora, dostrzec można interdyscyplinarność poczynionych rozważań teoretycznoprawnych, jednak tego typu działanie, wydaje się w tej konkretnej sytuacji uzasadnione. Z perspektywy dokonanej w recenzji oceny dokonań naukowych w dyscyplinie prawo, należy podkreślić trafność podjętych przez Habilitanta wywodów administracyjnoprawnych. Wykazał, że potrafi je prawidłowo interpretować, przy czym formułowane w książce wnioski są poprawne a to z kolei świadczy o dobrej znajomości analizowanej, chociaż niełatwej przecież problematyki.

Pod względem formalnym monografia nie budzi moich większych uwag, zdarzają się oczywiście błędy stylistyczne czy interpunkcyjne, jednak w żaden sposób nie wpływają one na merytoryczne walory pracy, zaś widoczny wkład Habilitanta w rozwój nauk prawnych, mimo zaznaczonych powyżej pewnych niedoskonałości, chociażby na gruncie sfery metodologicznej,

stanowi interesujący temat podjętych rozważań a co za tym idzie, nowatorskie i potrzebne dla doktryny prawa konstatacje i poczynione ustalenia.

2.3. Szczegółowa ocena recenzowanej monografii

Odnosząc się do szczegółowej oceny recenzowanej monografii, można zauważyć, że konstrukcja poszczególnych jej części opiera się o supozycji, że w normach prawa administracyjnego odnaleźć można główne mechanizmy ochrony zdrowia psychicznego.

Jak napisał we wstępie Autor *„Celem tego opracowania jest przedstawienie problematyki ochrony zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym. To zagadnienie nie spotkało się dotychczas z szerszym zainteresowaniem nauki prawa administracyjnego, choć nie było zupełnie pomijane. (...) Treści opracowania oraz konstrukcji poszczególnych rozdziałów przyświeca teza, że w normach prawa administracyjnego zawarto podstawowe mechanizmy ochrony zdrowia psychicznego. Dotyczą one kompetencji organów państwa i właściwych podmiotów administrujących, dzięki którym ta ochrona może być faktycznie realizowana”* (XLIII). Uwagi poczynione przez Habilitanta, ale również i weryfikacja dostępnych publikacji naukowych z omawianego zakresu dowodzą, że brakowało takiej publikacji, która akumulowała obecność zdrowia psychicznego w normach prawa administracyjnego.

Czytając recenzowaną monografię naukową, można odnieść wrażenie, że z punktu widzenia osadzenia poszczególnych rozdziałów, Pan dr Lech Józef Żukowski podzielił pracę na dwa kluczowe obszary. Pierwsza część bezpośrednio związana jest z przedmiotem ochrony zdrowia psychicznego, zawarta w rozdziałach I-III. Druga zaś część odnosi się do podjęcia przez Habilitanta próby charakterystyki głównych form ochrony zdrowia psychicznego w normach prawa administracyjnego, ujętych w rozdziałach IV-VI.

W rozdziale I pt. *„Problematyka wartości w prawie administracyjnym a zdrowie psychiczne”* (s. 1 i nast.) Habilitant odnosi się do problemów aksjologicznych i podejmuje próbę udowodnienia, że walory zdrowia psychicznego stykają się z prawnymi wątkami nauki prawa administracyjnego. Można zauważyć, iż rozdział ten opisuje zagadnienia moralności, godności czy zdrowia, jako niezbywanych wartości, obecnych w prawie administracyjnym. W sposób dość ciekawy przybliżona zostaje problematyka kolizyjności w kontestacji do wartości, jaką przedstawia zdrowie. Autor przyjmuje również, że jednym z celów prawa administracyjnego jest ochrona i realizacji dobra wspólnego, gdzie prawo to również dba o interesy indywidualne, gdzie zasada proporcjonalności, czyli właściwego ważenia obu

interesów, jest jednym z kluczowych aksjomatów prawa administracyjnego. Habilitant akcentuje, że organy administracji publicznej, wdrażając normy prawa administracyjnego, dokonują niejednokrotnie wyboru pomiędzy różnymi wartościami, które dostrzec można w różnych sferach życia społecznego (s. 31). Oprócz tego Habilitant sytuuje ochronę zdrowia w obszarze publicznego prawa podmiotowego, akcentując, że podmiotem jest w tym przypadku każdy człowiek lub osoba, uprawniona do otrzymywania świadczeń a adresatami norm prawnych, regulujących tę sferę - jest państwo i jego organy. Akcentowany publiczny charakter tych norm, wynika w dużej mierze z konieczności delegowania tej sfery zasadom prawa administracyjnego (s. 38). Dostrzegam również odniesienie się do wyodrębnienia praw, uprawnień i obowiązków, które odnaleźć można w normach prawa administracyjnego, w kontekście ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego. Wspomniane kompetencje, znajdujące się u podstaw nauki prawa administracyjnego, skierowane są nie tylko do państwa i jego organów, ale również do podmiotów administrowanych. Normy prawa administracyjnego, związane z uprawnieniami i obowiązkami w obszarze zdrowia psychicznego, zdaniem Habilitanta, przybierają najczęściej charakter zadaniowy i skierowane są bezpośrednio do organów administracyjnych, łącząc się szczególnie mocno z przyjętymi wartościami (s. 43).

W drugim rozdziale pt. *Przedmiot ochrony ustawy o ochronie zdrowia psychicznego* (s. 47 i nast.), Pan dr Lech Józef Żukowski omawia teoretyczne i praktyczne aspekty pojęciowe zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych. Założenia ustawy o ochronie zdrowia psychicznego wskazują, że zdrowie psychiczne staje się fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, zaś ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi, należy bez wątpienia do obowiązków państwa, w imieniu którego zadania te wypełniają organy administracji rządowej i samorządowej. Habilitant oceniając przedmiotową ustawę, charakteryzuje istotę zaburzeń psychicznych, choroby psychicznej, niepełnosprawności intelektualnej oraz dokonuje analizy możliwych zakłóceń czynności psychicznych. W tym obszarze dostrzegam właściwe zakwalifikowanie zdrowia psychicznego do kategorii dobra osobistego (s. 80). Uważam jednak, że Autor nieco „spłycił” analizę problematyki pojęciowej i w moim przekonaniu wydaje się ona dosyć uproszczona. Habilitant zauważa, że dobra osobiste są utożsamiane z prawem prywatnym, natomiast ich ochrona realizowana jest przez cały system prawa, w tym prawa administracyjnego, również w kontekście samego zdrowia. Ponadto przywołuje też pogląd związany z koniecznością ochrony dóbr osobistych, stanowiący integralną część całego

systemu prawnego, który nie może być rozpatrywany jedynie w kategorii prawa cywilnego. Dotyczy to w szczególności dobra osobistego, jakim jest zdrowie. Autor słusznie dowodzi, że w normach prawa administracyjnego, powyższe stanowisko odnosi się do ochrony naczelných wartości tj. godności i wolności przedmiotowego zdrowia psychicznego oraz implementacji publicznych praw podmiotowych do ochrony zdrowia psychicznego.

Rozdział trzeci pt. *Zdrowie psychiczne jako przedmiot wybranych regulacji prawa administracyjnego* (s. 93 i nast.) jest interesujący ze względu na podjętą przez Habilitanta próbę odnalezienia aspektów zdrowia psychicznego w przepisach prawa administracyjnego. Autor skupił się na analizie kilku, zapewne wyodrębnionych świadomie przez siebie aktów normatywnych, argumentując swój wybór najbardziej wyrazistym kreowaniem przedmiotu ochrony zdrowia psychicznego w sferze norm prawa administracyjnego. Co więcej, we wskazanych w tym rozdziale aktach normatywnych i innych dokumentach prawnych, charakteryzujących zdrowie psychiczne w ujęciu publicznym, np. ustawie o zdrowiu publicznym, Narodowym Programie Ochrony Zdrowia, Narodowym Programie Ochronie Zdrowia Psychicznego, problematyce różnych uzależnień tj. ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych czy ustawie o pomocy społecznej - wyłania się zakres i siła ochrony zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym, która zdecydowanie wykracza poza wąskie ramy ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Pan dr Lech Józef Żukowski zwraca uwagę, że problem regulacji administracyjnoprawnej w przedmiocie uzależnień, stał się obszarem dyskusji na tle wartości, które bezwzględnie muszą podlegać ochronie. Wartości te przeplatają się w przedmiocie ochrony oraz aksjologii norm administracyjnoprawnych. Ciekawe spostrzeżenie Habilitanta dotyczy również odniesienia się do tych norm prawa administracyjnego, które z zasady nie dotyczą dóbr osobistych i praw podmiotowych. Odnajduje tam przykłady kolizji pewnych wartości oraz pewnej arbitralności ustawodawcy, gdzie na tym tle dostrzega, że stosunek prawa administracyjnego do problematyki uzależnień, może stanowić antywartość w jego obecnych regulacjach (s. 140). W rozdziale tym Autor słusznie zauważa, że wskazane akty normatywne reprezentują wspólny cel, będący elementem ochrony zdrowia psychicznego. Regulacje te są ze sobą dość ściśle powiązane ze względu na przedmiot oceny, natomiast w niektórych miejscach można dostrzec także powielanie się zawartych w nich treści. Zgadzam się z opinią Habilitanta, który wskazuje, że zdrowie psychiczne w niektórych regulacjach prawa

administracyjnego, traktuje się jako element polityki społecznej państwa w ujęciu pośrednim, natomiast w założeniu bezpośrednim, rozpatruje się je w kategorii prawnych uwarunkowań polityki zdrowia publicznego. Interesujące są również rozważania dotyczące dobra osobistego, jako elementu zdrowia psychicznego, które jest również mocno zabezpieczane, zarówno w prawie publicznym oraz w prawie prywatnym. Oczekiwane zatem dla prawa publicznego, w tym prawa administracyjnego, staje się szersze rozumienie tej wartości, jako część zdrowia publicznego, wpływające na kształt polityki społecznej państwa.

Kolejny rozdział IV pt. *Profilaktyczne formy ochrony zdrowia psychicznego* (s. 159 i nast.) dotyczy oceny form profilaktycznej ochrony zdrowia psychicznego. Autor dostrzega, że najwięcej zadań skierowanych jest na działania, poświęcone różnym uzależnieniom, które zaliczane są do dużej grupy patologii społecznych. Habilitant zauważa również, że szczególnej ochronie prawnej powinno podlegać nie tylko zdrowie psychiczne, ale również i prawa osób z zaburzeniami psychicznymi. Zatem ochrona zdrowia psychicznego została przez Habilitanta podzielona na dwie węższe kategorie. Pierwszą z form jest profilaktyka, której głównym zadaniem staje się zachowanie stanu zdrowia psychicznego. Drugą zaś formą podziału jest pomoc osobom z widocznymi zaburzeniami psychicznymi. Przybliżona przez Autora reglamentacja w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, odpowiada ochronie powiązanych dóbr, widocznych wartości i wymiarów zdrowia. Zgadzam się z założeniami, że ustawodawca wprowadza granice w zakresie działań reglamentacyjnych oraz mechanizmy pośredniego wpływania na jednostki. W tym zakresie obecna jest, choć musi ulec widocznej intensyfikacji, polityka edukacyjna, informacyjna czy wychowawcza, której nadrzędnym celem staje się profilaktyka uzależnień, wpływająca na stan zdrowia psychicznego. W tym względzie Pan dr Lech Józef Żukowski zwraca uwagę na ważną rolę aktów planowania, które muszą być skonkretyzowane, sprofilowane oraz skierowane do terytorialnych potrzeb zdrowotnych. Zwraca też uwagę, i słusznie, że w doktrynie, szeroko rozumiane np. strategie, programy, studia, założenia i koncepcje, zaliczane są do szerszego pojęcia aktów planowania w administracji publicznej. Habilitant dostrzega, że akty te, których zadaniem jest realizacja i wdrażanie polityk zdrowotnych i społecznych, skierowane są na sferę ochrony zdrowia psychicznego. Obecność i wdrażanie tych programów, można dostrzec na wszystkich szczeblach funkcjonowania administracji publicznej, zaś ich celem jest koordynowanie i monitorowanie działań administrujących, które są za nie w pełni odpowiedzialne. I choć przybierają one postać aktów wewnętrznych, faktycznymi beneficjentami skutków realizacji

tych planów są podmioty administrowane, gdzie szczególnie widoczne jest to w obszarze ochrony zdrowia (s. 197).

Rozdział V pt. *Podstawowe formy ochrony praw osób z zaburzeniami psychicznymi w regulacjach administracyjnoprawnych* (s. 211 i nast.) przedstawia zróżnicowanie form ochrony praw osób z zaburzeniami psychicznymi. Ta część publikacji zasadniczo jest pogłębioną, popartą również orzecznictwem sądów administracyjnych, analizą przepisów w tym zakresie. Pan dr Lech Józef Żukowski odnosi się do charakterystyki dwóch obszarów, gdzie pierwszy obejmuje ocenę koncepcji statusu formalnego osoby z zaburzeniami psychicznymi, natomiast drugi charakteryzuje formy ochrony praw osób z takimi zaburzeniami, realizowane na płaszczyźnie materialnego prawa administracyjnego. Zamiar ten, w opinii Habilitanta, jest wdrażany na wielu szczeblach, gdzie ważną kwestią okazuje się możliwość wyodrębnienia pojęcia formalnego statusu osoby z zaburzeniami psychicznymi, który wykorzystuje procedurę administracyjną a także tworzy liczne prawa, zawarte w normach prawa administracyjnego. Status ten nadawany jest na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Autor wskazuje, że ustawy te nie wprowadzają bezpośrednio pojęcia „formalny status osoby z zaburzeniami psychicznymi”, to jednak realnie legitymowanie się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o niezdolności do pracy, generuje szereg uprawnień dla osób z zaburzeniami psychicznymi (s. 214-215). Podjęta przez Habilitanta ocena, dowodzi rzeczywistego wykonywania obowiązków organów administracji publicznej, które wynikają z delegacji art. 69 Konstytucji RP, gdzie osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. Zdecydowanie podzielam pogląd, że materialne prawo administracyjne reguluje również założenia związane z leczeniem osób z zaburzeniami psychicznymi, które przybierają postać tzw. świadczeń gwarantowanych. Stąd Habilitant w wyniku podjętego przez siebie wysiłku badawczego, wyodrębnił zarówno prawa osób z zaburzeniami psychicznymi, zależne od statusu formalnego osoby z zaburzeniami psychicznymi, jak i niepowiązane z takim statusem. Na gruncie tego rozróżnienia, do pierwszej grupy zaliczył prawo do rent, świadczeń i rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz prawo do wybranych uprawnień pracowniczych, zaś do drugiej grupy zakwalifikował prawa do leczenia,

prawo do pomocy w zatrudnieniu a także prawo do korzystania z wybranych instytucji administracji świadczącej.

Ostatni rozdział VI pt. *Formy ochrony praw osób z zaburzeniami psychicznymi w pomocy społecznej* (s. 279 i nast.) charakteryzuje prawne formy ochrony zdrowia w pomocy społecznej, opisując świadczenia pieniężne oraz niepieniężne. Autor dowodzi, że pomoc społeczna staje się nadrzędną instytucją prawa administracyjnego, która skierowana jest na zapewnienie ochrony zdrowia psychicznego w ujęciu indywidualnym oraz publicznym. W wyjątkowych warunkach, które uzasadnione są kolizją wartości, jak słusznie zauważa Habilitant - wolność a życie i zdrowie osoby - formy tej ochrony mogą przekształcić się w formy przymusowe. Wskazywane są również problemy dotyczące przymusowego trybu kierowania do DPS-ów osób z ujawnionymi zaburzeniami psychicznymi, jak i władztwa administracyjnego, kierowanego w stosunku do takich osób. Autor zauważa przy tym, że w regulacjach prawnych, zawartych m.in. w ustawie o pomocy społecznej, odnaleźć można sporo kontrowersyjnych i nieścisłych rozwiązań prawnych, które wynikają najprawdopodobniej z chaosu pojęciowego, dotyczącego legalnego definiowania zaburzeń psychicznych, wskazanych w różnych aktach prawnych.

Habilitant we *Wnioskach* (s. 333 i nast.) wskazuje, że prawo administracyjne staje się kluczowym elementem ochrony zdrowia psychicznego w obowiązującym porządku prawnym. W prawie administracyjnym można zidentyfikować wiele uprawnień organów państwa i właściwych podmiotów administrujących, dzięki którym ochrona ta może być faktycznie realizowana. Ponadto Pan dr Lech Józef Żukowski dostrzega, że ochrona wartości, jaką jest zdrowie, w nauce prawa administracyjnego jest konsekwencją roli, jaką ta gałąź prawa wypełnia w obecnym porządku prawnym (s. 333). Przyjęta formalizacja działania państwa, wraz z jego obowiązkami i uprawnieniami względem obywateli, jest umiejscowiona w pewnym zakresie w prawie administracyjnym. Autor przywołuje, że zadania z obszaru ochrony zdrowia pełnią różne podmioty, jednak kluczowe kompetencje w przedmiotowym zakresie, przysługują organom administracji rządowej i samorządowej. Nie sposób nie zgodzić się z Habilitantem, że istota ochrony zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym, sprowadza się do ścisłych korelacji prawnych z prawem cywilnym czy prawem karnym. Przykładem może posłużyć sytuacja, w której ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, uwydatniając przynależność omawianej problematyki do kompetencji administracji rządowej czy samorządowej, deleguje zakres działania sądom cywilnym (s. 334). W tej części,

podsumowującej wywody Habilitanta, zabrakło mi konkretnych rekomendacji czy możliwych propozycji w zakresie ochrony zdrowia psychicznego w nauce prawa administracyjnego. Jednak trzeba pamiętać, że zagadnienia ochrony zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym wymagają nieustannej analizy i podjęcia kolejnych kroków legislacyjnych, w celu doregulowania i doprecyzowania spraw, które są kluczowe dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania państwa.

3. Ocena pozostałego dorobku i aktywności naukowej

Ocena naukowa Habilitanta po uzyskaniu stopnia naukowego doktora jest różnorodna. Można dostrzec po analizie całego pozostałego dorobku naukowego Habilitanta, że aktywność ta skupia się na kilku naukowych obszarach. Pierwszy obszar zainteresowań obejmuje sferę społecznej skuteczności prawa w wymiarze działania regulacji prawa administracyjnego. Badania te mają widoczny interdyscyplinarny charakter. Habilitant oparł swoje badania nie tylko na doktrynie prawa administracyjnego, ale również na elementach psychologii społecznej. Rezultatem tych działań była w szczególności publikacja: monografii naukowej (rozprawy doktorskiej), rozdziałów w monografii wieloautorskiej, artykułów naukowych a także wygłoszenie wykładów na Università degli Studi „Suor Osola Benencasa” - Napoli we Włoszech. W ramach tego nurtu można wskazać kilka prac Habilitanta tj.:

- *Społeczna skuteczność prawa administracyjnego (monografia)*, Rzeszów- Przemyśl 2015;
- *Związek pojęcia jakości i skuteczności prawa administracyjnego na tle wybranych zagadnień. Autorytet, respektowanie i inflacja prawa*, w: *Jakość prawa Administracyjnego*, D. R. Kijowski, A. Miruć, A. Suławko-Karetko (red.), Warszawa 2012, s. 162- 177;
- *Społeczna skuteczność prawa administracyjnego na przykładzie zgromadzeń publicznych*, w: *Dobra chronione w prawie administracyjnym*, Z. Duniewska (red.), Łódź 2014 r., s. 413-427;
- *Społeczna skuteczność prawa administracyjnego a zadania własne samorządu terytorialnego*, w: *Sposoby realizacji zadań publicznych*, B. Dolnicki (red.), Warszawa 2017, s. 798- 809;
- *Skuteczność ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów - studium przypadku*, „Administracja. Teoria-Dydaktyka-Praktyka”, Nr 4/2015 (41), s. 122- 143;
- *Społeczna skuteczność prawa administracyjnego (zarys koncepcji)*, „Państwo i Prawo” 2017, tom 855, z. 5, s. 95- 108.

Drugi obszar naukowych rozważań Pana dra Lecha Józefa Żukowskiego obejmuje sferę prawa samorządu terytorialnego. Autor skoncentrował swoje wysiłki badawcze na ocenie charakteru struktur samorządowych. Zajął się przeprowadzeniem studium przypadków konkretnych struktur samorządowych, czego owocem był rozdział Habilitanta w monografii we współautorstwie z P. Buczkowskim - *Formy współpracy międzynarodowej lokalnych jednostek samorządu terytorialnego*, w: *10 lat doświadczeń polskiego samorządu terytorialnego w Unii Europejskiej*, E. Feret, P. Niemczuk (red.), Rzeszów- Przemyśl 2014, s. 13-84. W ramach tej płaszczyzny zainteresowań naukowych, Habilitant wykorzystał także metody badawcze, zaczerpnięte z psychologii społecznej oraz socjologii w zakresie społecznego odbioru administracji. Przykładem tej aktywności są publikacje:

- *Społeczny odbiór administracji*, w: *Samorząd gminny w świetle badań*, J. Pośluszny, Z. Czarnik (red.), Rzeszów- Przemyśl 2014, s. 279- 305;
- *Doskonalenie zarządzania lokalnego za pomocą badań społecznych*, w: *Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym*, red. B. Dolnickiego, Warszawa 2014, s. 582- 597;
- *Doświadczenia samorządów lokalnych ze współpracy międzynarodowej - na przykładzie województwa podkarpackiego*, w: *Prawne problemy samorządu terytorialnego z perspektywy 25-lecia jego funkcjonowania*, B. Jaworska- Dębska (red.), Warszawa 2016 r., s. 491- 505.

Warto też wspomnieć, że Pan dr Lech Józef Żukowski na zlecenie Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego w 2016 r., sporządził ekspertyzę prawną poświęconą formom współpracy międzynarodowej jednostek samorządu terytorialnego w ramach promocji Polski za granicą.

Trzecim obszarem badawczym, podjętym odważnie przez Habilitanta, są badania interdyscyplinarne, które obejmują dorobek zarówno nauki prawa administracyjnego, teorii prawa, nauki o administracji, ale również i psychologii. Autor w jednym z artykułów odnosi się do oceny metod działania administracji publicznej, uwzględniając model kierownictwa (*Kierownictwo w organizacji a administracja- perspektywa interdyscyplinarna*, „Administracja. Teoria-Dydaktyka-Praktyka”, Nr 2/2017 (47), s. 95-110. W dalszej kolejności Habilitant charakteryzuje system psychologii pracy, dokonuje oceny identyfikacji skuteczności administracji, przechodząc również w swojej naukowej krytyce do samej istoty administracji publicznej (*Psychologia pracy i organizacji a nauka administracji*, „Administracja. Teoria-Dydaktyka-Praktyka”, Nr 1/2017 (46), s. 88-110; *Pojęcie skuteczności administracji - próba syntezy*, „Administracja. Teoria. Dydaktyka. Praktyka”, Nr 3/2011 (23), s. 128- 147); *Zła*

administracja-zagadnienia wybrane, „Administracja. Teoria. Dydaktyka. Praktyka”, Nr 3/2010 (20), s. 183- 201). Zainteresowania naukowe Habilitanta oscylowały również wokół zagadnień teoretyczno-prawnych aspektów postrzegania prawa administracyjnego, jako tzw. faktu społecznego, czego efektem były administracyjnoprawne uwarunkowania ochrony zdrowia, osadzone w nauce prawa administracyjnego (*Prawo jako fakt społeczny*, Studia Prawnicze PAN 2017, t. 209 z. 1, s. 7-23).

Czwartym obszarem zainteresowań naukowych Habilitanta, której poświęcił zdecydowanie więcej uwagi, stała się rola norm prawa administracyjnego w ochronie zdrowia psychicznego, po części obejmująca założenia reglamentacji administracyjnoprawnych zawodu psychologa. Jak podkreśla sam Habilitant, w nauce prawa administracyjnego, dość rzadko spotyka się kwestie poświęcone zdrowiu psychicznemu człowieka. W tym nurcie dociekań badawczych, za punkt zwrotny można przyjąć publikację, charakteryzującą skuteczność norm prawa administracyjnego w sferze zawodu psychologa (*Skuteczność ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów - studium przypadku*, „Administracja. Teoria-Dydaktyka-Praktyka”, 4/2015, (41), s. 122- 143). Podkreślić należy, że Pan dr Lech Józef Żukowski w kilku publikacjach, porusza bardzo istotną, nie tylko z teoretycznego, ale również i praktycznego punktu widzenia - kwestię zaufania publicznego do zawodu psychologa (*Psycholog jako zawód zaufania publicznego - wybrane problemy*, „Przegląd Prawa Publicznego”, 3/2017, s. 39-49; *Psycholog a zawody medyczne*, „Prawo i Medycyna”, 2017, z. 66 vol. 19, s. 6-18). Powyższe zainteresowania Habilitanta znalazły finalnie swoje odzwierciedlenie w monografii naukowej (*Zawód psychologa w ochronie zdrowia. Reglamentacja prawnoadministracyjna*, wyd. C.H. Beck, Warszawa 2017, ss. 274). Habilitant podjął się także w sposób udany, opisanie wartości zdrowia psychicznego w wybranych przepisach prawa administracyjnego (*Ochrona zdrowia psychicznego jako wartość w prawie administracyjnym na przykładzie zawodu psychologa*, w: *Aksjologia prawa administracyjnego*, Warszawa 2017, s. 661- 674; *Decentralizacja i finansowanie zadań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego*, w: *Decentralizacja i centralizacja administracji publicznej*, Warszawa 2019, s. 393-426). Poczynione w dalszym okresie wysiłki badawcze Habilitanta, przyczyniły się do szerszego zajęcia się zagadnieniami ochrony wartości zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym, co znalazło swoje odzwierciedlenie w przygotowaniu monografii naukowej, która w niniejszym postępowaniu habilitacyjnym, stanowi główne osiągnięcie

naukowe (*Ochrona zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym*, wyd. C.H. Beck, Warszawa 2021, ss. 393).

W zakresie osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę, Pan dr Lech Józef Żukowski od 2019 r. pełni funkcję członka redakcji (sekretarz) kwartalnika „Administracja. Teoria-Dydaktyka-Praktyka” w WSPiA Rzeszowskiej Szkole Wyższej. W latach 2018-2019 r. pełnił funkcję recenzenta w czasopiśmie „Prawo i Medycyna”, zaś w latach 2012-2014, Habilitant został powołany w skład zespołu badawczego nr II, który realizował unijny projekt naukowy pt. „*Legalność, Sprawność i Dobra Praktyka Administracyjna Warunkiem Dobrego Rządzenia*”, wdrażany w ramach PO KL (nr umowy UDA-POKL.05.02.01-00-026/10-00). Efektem udziału w tym przedsięwzięciu było m. in. opracowanie własnych wyników badań w rozdziale monografii (*Społeczny odbiór administracji*, w: *Samorząd gminny w świetle badań*, J. Postuszny, Z. Czarnik (red.), Rzeszów-Przemyśl 2014) oraz przygotowanie 24 raportów z przeprowadzonych badań. Ponadto w 2014 r. Habilitant powołany został jako członek zespołu w ramach realizacji kolejnego projektu unijnego pt. „*Samorząd lokalny jako uczestnik polskiej polityki zagranicznej*”. Efektem aktywności projektowej było m. in. przygotowanie publikacji naukowej oraz ekspertyzy, zleconej przez Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego.

Z przekazanych dokumentów wynika, że na dotychczasową naukową aktywność Habilitanta składają się także wystąpienia na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz obecność na konferencjach międzynarodowych. Habilitant jest autorem kilkunastu referatów wygłoszonych na konferencjach w latach 2012-2019 (okres przed uzyskaniem stopnia doktora i po jego uzyskaniu). Trzeba przyznać, że aktywność ta przyjmuje zdecydowanie umiarkowany charakter.

Habilitant po uzyskaniu stopnia doktora, był promotorem 73 prac magisterskich dla studentów kierunku administracja publiczna. Prowadzi seminaria magisterskie, które dotyczą zagadnień z szeroko rozumianej administracji publicznej, prawa administracyjnego, nauki o administracji, zarządzania publicznego oraz psychologii pracy. Pan dr Lech Józef Żukowski, jako pracownik Zakładu Prawa Administracyjnego i Nauki Administracji w WSPiA Rzeszowskiej Szkole Wyższej, prowadzi wykłady z przedmiotów: Kodeks dobrej administracji, nauka o administracji i zarządzaniu, Klient w administracji publicznej. Również od 2011 r. prowadzi zajęcia dydaktyczne, sprawnie łącząc zagadnienia prawa z elementami psychologii,

komunikacji i zarządzania. Zajęcia te prowadzi dla studentów kierunków Prawo, Administracja publiczna oraz Bezpieczeństwo wewnętrzne.

Na oddzielną uwagę zasługują też inne osiągnięcia, które warto w tym miejscu przywołać. Doniosłym wydarzeniem wydaje się przyznanie Habilitantowi Brązowego Medalu za długoletnią służbę (leg. Nr 298-2017-127) Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 lipca 2017 r. Od 2018 r. Autor zatrudniony jest jako specjalista sądowy z zakresu psychologii w Opiniodawczym Zespole Specjalistów Sądowych Sądu Okręgowego w Rzeszowie, zaś rok później zaczął pełnić funkcję członka odwoławczej komisji dyscyplinarnej dla studentów WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej. W latach 2017-2018 współpracował z jedną z kancelarii prawnych i pełnił w niej rolę eksperta z dziedziny prawa administracyjnego z zakresu ochrony zdrowia psychicznego. Habilitant również poświęca swój czas własnej uczelni, gdzie prowadzi koło naukowe pt. „Klub Rozwoju Osobistego”, w ramach którego zachęca studentów do rozwijania zainteresowań naukowych i podnoszenia kompetencji. W latach 2020-2021 Autor aktywnie współpracował z Ogólnopolskim Związkiem Zawodowym psychologów, jako ekspert w zakresie zmian w projekcie powstającej ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów.

Odnosząc się do istotnej aktywności naukowej albo artystycznej, realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, muszę potwierdzić, że ten warunek został przez Habilitanta spełniony. W okresie siedmiu lat (2012-2019), zgodnie z informacją przedstawioną w autoreferacie, aż sześciokrotnie wyjeżdżał z wykładami na zagraniczne uczelnie, gdzie łącznie zrealizował 51 godzin wykładowych. Odwiedził Uniwersytet Università degli Studi „Suor Osola Benencasa” - Napoli we Włoszech oraz Uniwersytet Ozyegin University- Istambuł w Turcji. Wykłady Habilitanta poświęcone były m.in. zagadnieniom prawa administracyjnego, związkom psychologii z prawem, roli prawa i jego skuteczności w systemie społecznym czy społecznym aspektom funkcji prawa. Ponadto został laureatem projektu systemowego pt. *„Wsparcie systemu zarządzania badaniami naukowymi i ich wynikami” jako laureat programu „Transformation Doc”*, który został zorganizowany przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Rezultatem tego wyróżnienia była możliwość odbycia dwóch staży dla młodych naukowców (5-23 października 2015 r.) w ramach projektu systemowego pt. *„Wsparcie systemu zarządzania badaniami naukowymi i ich wynikami”*, organizowanych przez Ivey Business School London Canada. Aktywność ta

ściśle powiązana była z działalnością badawczą, studiowaniem materiałów naukowych oraz przygotowywaniem metod współpracy środowiska naukowego z otoczeniem biznesu.

Analizując ocenę przytaczanych rezultatów aktywności naukowej Pana dr Lecha Józefa Żukowskiego, można przyjąć dwa zasadnicze kryteria: ilościowe i jakościowe. W ramach pierwszego kryterium, osiągnięcia naukowo-badawcze, mogą zostać zakwalifikowane jako umiarkowane. Jednak biorąc pod uwagę czas, w jakim ten dorobek został przez Habilitanta osiągnięty, można uznać za satysfakcjonujący. Drugim, ważniejszym w mojej ocenie kryterium, na które powinno zwracać się szczególnie ważną uwagę, to kryterium jakościowe w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych. Są one interesujące, gdyż dotyczą istotnych doktrynalnych założeń prawa administracyjnego, ale również stanowią praktyczny wymiar jego widocznego oddziaływania na inne gałęzie prawa. Należy wskazać, że wszystkie prace naukowe Habilitanta, opublikowane po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, są wartościowe, interesujące, przedstawiają wysoki poziom naukowy i dowodzą, zarówno naukowych kompetencji, jak i zaangażowania badawczego Habilitanta.

4. Podsumowanie oceny dorobku Habilitanta i konkluzja

Podsumowując niniejszą recenzję stwierdzam, że dorobek naukowy Pana dr Lecha Józefa Żukowskiego jest bogaty i obejmuje różne wątki badawcze. Swoje publikacje naukowe, Habilitant zamieszcza w prestiżowych wydawnictwach i czasopismach naukowych. Oceniany dorobek jest zróżnicowany co do formy (monografie, rozdziały w monografiach, artykuły w czasopismach naukowych) i konsekwentnie wyróżniający zainteresowanie naukowe Habilitanta, co do prezentowanej treści, poświęconej wybranym obszarom badawczym. Zatem dorobek ten uznaję za znaczący w myśl art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, szczególnie warunek ten jest spełniony w przypadku monografii Habilitanta, wskazanej jako osiągnięcie naukowe pt. *„Ochrona zdrowia psychicznego w prawie administracyjnym”* Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2021 r. Praca habilitacyjna jest na wysokim poziomie naukowym. Jest dziełem oryginalnym, twórczym, będącym nowatorskim spojrzeniem na opisywaną tematykę na gruncie nauki prawa administracyjnego. Cechuje ją właściwy dobór materiałów źródłowych, przywołana metodologia, choć z pewnymi uchybieniami, jak i trafne wskazanie istotnego problemu badawczego. Pozostały dorobek naukowy, zarówno dydaktyczny, jak i organizatorski, choć jest dość umiarkowany, można go uznać za wystarczający na tym etapie aktywności naukowej.

Pragnę zaznaczyć, że pomimo czasem dość krytycznych uwag, całościowo oceniam dorobek Habilitanta, jako zdecydowanie wartościowy zbiór opracowań, przygotowanych na satysfakcjonującym merytorycznie poziomie, **stanowiący znaczny wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny nauk prawnych.**

Tym samym dokonawszy szczegółowej oceny całego dorobku, **stwierdzam, że Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową a tym samym spełnia wymogi stawiane osobom, które ubiegają się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, wskazane w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.***

W związku z tym wnoszę o dopuszczenie Pana dra Lecha Józefa Żukowskiego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego oraz nadanie Habilitantowi, w sytuacji pozytywnego wyniku tego postępowania, stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych.

Jerzy Romaniuk